

Силабус курсу:

ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ
(вибіркова дисципліна)

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	для здобувачів будь якої освітньої програми
Рік підготовки:	2 ий
Семестр викладання:	Осінній (3 ій семестр)
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

Макарова Наталія Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

старший викладач

посада

makarova@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-095-208-38-35

телефон

Viber, телеграм за
номером телефону

месенджер

за графіком

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Мета вивчення курсу: Мета викладання навчальної дисципліни «Психофізіологія» полягає у дослідженні мозкових механізмів індивідуальних процесів та станів; дослідження фізіологічних механізмів психічних явищ на молекулярному та нейронному рівнях; дослідження мозкових механізмів індивідуальних процесів та станів (сприйняття, увага, пам'ять, емоції, мислення, мова, сумління та інші).

Результати навчання:

Знати:

- визначення основних категорій психофізіології;
- закономірності умовнорефлекторної діяльності;
- психофізіологічні механізми пізнавальних процесів та функціональних станів;
- як аналізувати психофізіологічні основи свідомого та несвідомого; потреб, мотивацій та емоцій.

Вміти:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.
3. Здатність працювати в команді.
4. Здатність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності

5. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психофізіології.
6. Здатність використовувати валідний і надійний психофізіологічний інструментарій.
7. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психофізіологічне дослідження.
8. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
9. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Психофізіологія на сучасному етапі розвитку	денна 2/0/1 Заочна 0,5/0/0,5	Предмет та завдання психофізіології. Психофізіологічна проблема. Сучасні проблеми психофізіології.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Методи психофізіологічних досліджень	денна 2/0/1	Неінвазивні методи вивчення активності цілого мозку. Електроенцефалографія. Пов'язані з подіями потенціали. Магнітоенцефалографія. Позитронно-емісійна томографія. Ядерна магнітна резонансна інтроскопія. Принцип «віднімання» зображень в комп'ютерній томографії. Методи вивчення активності окремих нейронів. Реєстрація імпульсної активності нейронів. Мультieleктродная реєстрація. Реєстрація метаболічної та генетичної активності нейронів.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	Центральна та вегетативна нервова система. Нервові центри, їх властивості	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Будова ЦНС. Основні блоки головного мозку, яких відіграють особливу роль у забезпеченні психічної діяльності. Нервові центри. Основні властивості нервових центрів. Вікові особливості властивостей нервових центрів. Вегетативна нервова система, її будова. Значення вегетативної нервової системи.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Психофізіологія психічних процесів та психофункціональних станів	денна 2/0/1	Поняття про увагу, її природу та значення. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Безумовні та умовні рефлекси.	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Історія вчення про рефлекс. Рефлекс як психофізіологічний феномен та модель поведінки. Поняття про рефлекторну дугу (шлях рефлексу) і рефлекторне кільце. Принципи класифікації рефлексів. Рефлекси та інстинкти. Класичні умовні рефлекси (фізіологія ВНД). Класичні інструментальні рефлекси (біхевіоризм). Принципи утворення умовних рефлексів. Рефлекторна діяльність і проблеми навчання. Рефлекс і функціональна система. Поняття про першу і другу сигнальні системи.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
6.	Психофізіологія	денна	Поняття про органи чуття, аналізатори,	Участь в

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	сенсорних процесів Психофізіологія зорової системи	2/0/1	сенсорні системи. Спеціалізація органів чуття. Структурно-функціональні особливості аналізаторів. Принципи класифікації рецепторів, психофізіологічна класифікація рецепторів. Принципи кодування сенсорної інформації, бінарні коди. Особливості часового і просторового кодування інформації. Особливості розпізнавання образів. Мозок (біологічний комп'ютер) і персональний комп'ютер: принципи кодування інформації. Сенсорна ізоляція (депривація).	обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Психофізіологія смакової і нюхової систем Психофізіологія слухової і вестибулярної систем	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Будова органа слуху. Механізм сприйняття звукових хвиль. Вестибулярна система. Сенсорна система нюху.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
8.	Психофізіологія пам'яті	денна 2/0/1	Загальні уявлення про пам'ять та її фізіологічні основи. . Психологічні теорії пам'яті. Етапи фіксації інформації в пам'яті. Види пам'яті. Процеси пам'яті. Механізми пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
9.	Психофізіологія адаптації людини	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Загальні уявлення про адаптацію. Види адаптації. Основні закономірності адаптації. «Ціна» адаптації та дезадаптація. Адаптивність та адаптаційні можливості	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Психофізіологія сну	денна 2/0/1	Ціркадні ритми. Фізіологічні параметри, що змінюються протягом доби. Роль нейронів супрахізматичного ядра гіпоталамуса. Значення циркадіанних ритмів. Дослідження сну. Фази сну і їх характеристики. Зміни патернів сну з віком. Розлади сну. Роль сну в консолідації пам'яті. Механізми консолідації пам'яті в періоди сну. Патологічні стани. Вплив алкоголю на активність нейронів. Гостре введення алкоголю і хронічна алкоголізація. Принцип виникнення поведінкових змін при наркотизації.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
11.	Психофізіологія емоцій	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Поняття, класифікація і функції емоцій. Теорії емоцій. Індикатори емоцій. Психофізіологічні механізми емоцій. Негативні і позитивні емоції, стеничні та астеничні емоції. Роль лімбічної системи у забезпеченні емоцій та поведінкових реакцій. Характеристика вегетативних реакцій емоційних станів. Взаємозв'язок емоцій та психічного і фізичного здоров'я.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
12.	Психофізіологія адаптації і стресу.	денна 2/0/1	Історія вчення про стрес. Стрес – загальний адаптаційний синдром, позитивне значення стресу. Стадії розвитку стресу. Фізіологічні та	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			психологічні стрес-чинники. Еустрес і дистрес. Тріада і гормони стресу. Роль системи гіпоталамус – гіпофіз – наднирники у процесах адаптації і стресу. Роль системи гіпоталамус – гіпофіз – щитоподібна залоза у процесах адаптації і стресу. Роль автономної нервової системи у процесах адаптації і стресу. Індивідуальні відмінності у реакціях на стрес. Тип поведінки А і В. Біологічні ритми та адаптація. Проблеми адаптації до природного і соціального середовища. Стрес і психічне здоров'я. Принципи профілактики дистресу.	завдання
13.	Психофізіологія діяльності	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Поняття діяльності. Види і структура діяльності. Загальні характеристики та закономірності діяльності. Чинники ефективності діяльності. Працездатність. Функціональні стани організму людини в процесі праці. Оцінка працездатності людини. Динаміка працездатності і характеристика їх фаз. Психофізіологія професійної діяльності.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
14.	Психофізіологія індивідуальних відмінностей	денна 2/0/1 заочна 0,5/0/0,5	Властивості нервової системи і характеристика індивідуальності: сила збудження, силу гальмування, врівноваженість, рухливість, інертність. Типи темпераментів та їх психологічна характеристика. Темперамент і діяльність Темперамент як формальна інтеграційна основа індивідуальності. Властивості НС і спеціальні здібності. Характер у структурі індивідуальності.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: Монографія / О.М. Кокун. – К.: Міленіум, 2004. – 265 с.
2. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник / О.М. Кокун. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.
3. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 400 с.
4. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці / Я.В. Крушельницька. – К.: КНЕУ, 2002. – 182 с.
5. Майдіков Ю.Л. Нервова система і психічна діяльність людини. Навч. посібник. / Ю. Л. Майдіков, С.І. Корсун. – К., 2007. – 280 с.
6. Макаренко М.В. Комп'ютерна система "Діагност-1" для визначення нейродинамічних властивостей вищої нервової діяльності / М.В. Макаренко, В.С. Лизогуб // Особливості формування та становлення психофізіологічних функцій в онтогенезі: Матер. Всеукр. наук. Симпозіуму / За ред. М.В. Макаренка. – Черкаси: ЧДУ, 2003. – С. 60 -192.
7. Малхазов О.Р. Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю / О. Р. Малхазов. – К: Євролінія, 2002. – 320 с.
8. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: Навч. посіб. / М.М. Філіппов. – К.: МАУП, 2003. – 136 с.
9. Чайченко Г.М. Фізіологія людини і тварини: Підручник для студ. біол. спец. вищ. навч. закл. / Г.М. Чайченко, В.О. Цибенко, В.Д. Сокур. – К.: Вища школа, 2003. – 464 с.

Допоміжна література:

1. Ганонг В.Ф. Фізіологія людини. Підручник. – Львів: БаК, 2002. – 784 с.
2. Чернінський А. О., Кравченко В. І., Комаренко В. І. Анатомія і еволюція центральної нервової системи – К. : ООО "Інтерсервіс", 2011 – 85 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,72 балів за ЛК)
Практичні заняття	28 (7 практичних по 4 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність: Під час виконання практичних і самостійних завдань здобувачі вищої освіти мають дотримуватися політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими

освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання. Положення про порядок зарахування результатів навчання, отриманих в формальній та неформальній освіті, розміщено на сайті університету <https://snu.edu.ua/index.php/university/sfera-poshyrennya-suya-v-snu-im-v-dalya/informatsijna-kartka-dokumenta-87/>

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана факультету.

Поведінка в аудиторії:

Університет – це організація, яка суворо дотримується усіх вимог законодавства, стандартів, правил та очікує від здобувачів вищої освіти відповідної поваги і дотримання правових норм.

Здобувачі вищої освіти користуються у суспільстві всіма правами самостійних, дорослих людей, а тому мають виконувати всі правила внутрішнього розпорядку, що існують у Східноукраїнському національному університеті ім. В. Даля.

Основний вид діяльності здобувачів вищої освіти — навчання. Студентство в аудиторії є транслятором загальних норм культури поведінки: інтелігентність, точність, дисциплінованість, акуратність, відповідальність, тощо.

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим студентам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо проведення контрольних заходів.

